No. 42. Donderdag 19 October 1922. 22ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST



Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VOORLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519, Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Lezingen over O.- en W.-Indië.

„Kennis is Liefde".
R. C. Bakhuizen van den Brink.

Een lange lijst van het *„Comité voor Indische Lezingen en Leergangen"*, beslaande de pag. 12, 13 en 14 van het Kol. Weekblad No. 40 van 5 dezer, vermeldt een 50-tal sprekers, die zich bereid verklaard hebben tot het houden van voordrachten of lezingen over Indische onderwerpen. Een staalkaart van de grootste verscheidenheid!

Mochten de afdeelingen van „Oost en West" hun propaganda-program voor het naderend winterseizoen nog niet geheel hebben opgemaakt, dan zal deze lijst — naar verwacht wordt — ijverig worden geraadpleegd en alzoo zeer welkom zijn.

De sprekers toch — en onder hen corypheeën op hun gebied — wachten slechts op een aanzoek om hunne veelal door moeitevollen arbeid en studie verkregen kennis dienstbaar te maken aan de ontwikkeling van hunne landgenooten, die daaraan nog zeer behoefte hebben, zij het dat die behoefte niet algemeen wordt gevoeld. Die ontwikkeling, welke de volkskracht te stade komt, is noodig, thans meer dan ooit. Voor ouden en jongen beiden.

Want met een ontredderd Europa is het dichtbevolkte Nederland, dat een eeuwenoude betrekking met de Indiën onderhoudt, op die landen aangewezen. Daar zal altijd nog een levensbestaan gevonden worden door arbeiders met het hoofd en met de handen, omdat ze er noodig zijn. Nu heerscht er de malaise als hier en overal, maar deze is ginds, uiteraard, niet zoo breed en diep vertakt en zal voorbijgaan. Dan zal er weer vraag komen naar Nederlandsche, goed onderlegde helpers, maar naar zulke, die iets meer meebrengen dan een lijfelijke uitrusting alleen.

* * *

De kennis van de Indiën is gering, de belangstelling voor Indië evenzoo. Verandering, verbetering kan misschien komen van de invoering op de scholen van een verplicht leervak; het denkbeeld is niet nieuw. Intusschen, de gelegenheid om beide aan te kweeken bestaat, men heeft haar slechts te benutten. Die Lezingen en Leergangen vormen in zekeren zin een Indische Volksuniversiteit en de Vereeniging *„Oost en West"* — lidmaatschap *f* 5.— 's jaars — welke de verspreiding van kennis ten doel heeft, is bij het *„Comité voor Indische Lezingen en Leergangen" aangesloten.*

Belangstelling der Vereenigde Staten.

„The Dutch East Indies". Holland's Colonial Empire".
By William C. Redfield (Formerly Secretary of Commerce of the United States; President, Netherlands Chamber of Commerce).
New-York, Guaranty Company, 1922. Illustrated.

„Again the Indies call as they did of old, but now they speak not to the excited fancy of adventurous explorers but to the enlightened judgment of investors".

Aldus begint het hier nader te bespreken werk van de hand van den alleszins bekwamen Amerikaanschen Econoom, William C. Redfield. Het is één warm pleidooi tot het Amerikaansche volk om zich financieel in ons Indië te gaan interesseeren

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering, hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER te Solo (Java).

en deze aanbeveling van Insulinde tegenover het geldbeleggend Amerikaansche publiek verdient voorzeker alle belangstelling, te meer waar zij van een dergelijke deskundige hand afkomstig is.

Reeds het voorwoord verklaart ons de geheele tendenz van het werk. De rijkdommen van Indië's bodem zijn niet meer visie, doch zijn als het ware gewogen en vastgelegd in economische tabellen. Waar men den blik ook heenwendt, hetzij mineralen, plantenwereld of menschelijke voortbrengingskracht, overal zijn dezelfde buitengewone feiten te constateeren. Door voorzichtig bestuur en financieel beleid, door alle transportmogelijkheden en -middelen, door uitstekend geoutilleerde havens, groeit het mechanisme van den handel in steeds sterkere mate.

Maar het voornaamste, om ten deze rekening mede te houden, zijn de nog onbewerkte gebieden, waardoor er in Indië economische mogelijkheden bestaan, zooals bijna geen land ter wereld ze kan aanbieden. Sumatra, Borneo, Celebes en de andere eilanden bieden minstens even schitterende resultaten, als op Java verkregen zijn, in uitzicht, doch zij wachten vooral nog de magische aanraking van het kapitaal. Want al is er reeds zeer veel gedaan om ze te exploiteeren, dat vele is nog weinig en verzinkt zoo goed als in het niet bij wat zij ter volledige ontplooiing behoeven. En wat heden reeds bereikt is, is nog slechts een voorproefje van wat bereikt kàn worden. Daarvan overtuigd, geeft schr. zijn landgenooten een vergelijking met eigen vaderland: „The economic values won in the winning of our own West can be duplicated, if not exceeded, in these lands of the East".

„This book speaks the Truth!" staat trotsch in het voorwoord, waar vooral „truth" de basis moet wezen van ieder financieel advies. En het is een voldoening voor ons Hollanders te lezen, met welk een hooge waarde de schrijver spreekt over ons „Koloniale Keizerrijk", hoe hij ons bestuur bewondert en de wijze en voorzichtige leiding erkent van het kleine volk uit de lage landen bij de zee, die dit eilandenrijk door stagen arbeid en taaie energie gebracht hebben tot een: „important place in the commercial life of the world".

Beknopt bespreekt de schrijver de rijk gevarieerde en interessante geschiedenis van onzen Archipel en de inrichting van ons bestuur. Vol gezonde waardeering behandelt hij ons koloniale systeem, 't welk den toets van iedere critiek glansrijk doorstaan kan. Want: „With all their desire to develop the resources of the Colony to the fullest, the Dutch have not lost sight of their obligations to the native Malays" en dat is wel de hoogste lof, welke aan een koloniseerende mogendheid toe te zwaaien is. Moge ook in den verderen ontwikkelingsgang, dank zij het dan veel gesmade, doch onmisbare kapitaal, steeds het waarachtig belang der Inlandsche bevolking het hoogste gesteld worden. Want indien deze primaire stelling uit het oog verloren wordt, zou iedere andere politiek de kiem van haar fatalen ondergang in zich voeren.

Uitvoerig gaat schr. dan na, hoe de handelspositie van Ned.-Indië steeds gunstiger geworden is, hoe zij zelfs in 1920 kon wijzen op een actieve handelsbalans van $ 366.000.000, d.w.z. na de V. S het gunstigst. Vanaf het uitbreken van den wereldoorlog hebben zich de handelsrelaties tusschen Indië en de Ver. Staten ontzaglijk ontwikkeld. In cijfers uitgedrukt geeft het ons het volgende beeld:

Jaar.	Import in V. S. uit N. O. I.	Export V. S. naar N. O. I.	Totaal Handel.	Actief voor N. O. I.
1913 ...	6.221.954	3.151.693	9.373.647	3.070.261
1916 ...	27.716.589	7.401.026	35.117.615	20.315.563
1919 ...	71.036.606	44.845.561	115.882.167	26.191.045
1921 ...	141.663.676	61.180.547	202.844.223	80.483.129

(In deze tabel drukken de cijfers $ uit, terwijl als jaren de belastingsjaren genomen zijn, alzoo eindigende per 30 Juni).

Uitvoerig en aan de hand van tallooze cijfers behandelt schr. alle takken van ons rijk bloeiende Indische economische leven: Cultures, Landbouw en Irrigatie, Bosch- en Minerale rijkdom, Publieke werken, Communicatie en Transport, Havens en Scheepvaart. Overal wijst hij er op, wat desondanks nog overblijft te doen, op de grootsche mogelijkheden, welke alleen in grove lijnen uit te stippelen zijn. En vragende, wat dit alles te denken geeft, komt deze business-man par-droit-de-naissance tot deze conclusie: „The remarkable growth indicated by these figures is not only an index of the resources of the Colony, but is also a tribut to the Dutch Colonial Policy. The excellent position which the credit of Holland holds, is in large part a direct result of the possession of such a wealthy colony".

Reeds toonden de V. S. dit te begrijpen, vele bewijzen zijn daarvoor voorhanden, niet in het minst in de graagte, waarmede de j.l. $ 80.000.000 leening ten behoeve van het Ned.-Indische Gouvernement door het Amerikaansche publiek volteekend en overteekend werd.

De schrijver houdt Amerika „A duty to Reciprocate" voor. Hij herinnert er aan, dat Hollandsche bankiers het eerst Amerika geld leenden, ten tijde dat de Vereenigde Staten nog streden voor hun onafhankelijkheid. Toen toonde Holland reeds belangstelling voor de welvaart van Amerika. Zeker voornamelijk uit een oogpunt van welbegrepen eigenbelang — waar het een open oog had voor de groote mogelijkheden der jonge Republiek — maar óók uit sympathie voor de zaak der Ver. Staten, heeft Holland in die eerste moeilijke jaren hen bijgestaan.

Afgezien nog van alle ideëele overwegingen is het voor de V. S. van het allergrootste belang, zich financieel sterk in Indië te gaan interesseeren.

En den wensch uitende, dat dit doorwrochte betoog een verstrekkenden invloed moge uitoefenen op de ons toch reeds gunstig gezinde publieke opinie in de Vereenigde Staten, sluiten ook wij met schrijvers slotpassage, waarin resumeerende het geheele werk samengevat is:

„As the United States develop more and more
„industrially, it will be increasingly necessary to
„seek new and outside sources of raw materials.
„This implies the investment of capital abroad in
„order to secure, or at least to pay for, these materials.
„rials. A beginning has already been made by
„the U. S. in acquiring large foreign holding. This
„movement is bound to continue, and no field offers
„a more favorable opportunity in many ways
„than HOLLAND's COLONIAL EMPIRE."

KEES R. VAN HOEK.

Rotterdam, October 1922.

Een Universiteit in Ned.-Indië.

—o—

Ter gelegenheid van het vierde Lustrum der Indologen Vereeniging is, als extra nummer van haar Orgaan, een brochure uitgegeven, gewijd aan het Hooger Onderwijs in Indië. Deze kwestie, onlangs zoo grondig behandeld door een Commissie, ingesteld op initiatief van het Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen, wier verslag is uitgebracht als extra bijvoegsel der Notulen van dat Genootschap (deel 59), heeft — zegt het Voorbericht — nog in Nederland, behalve eenige uitzonderingen, nog van weinigen de aandacht tot zich getrokken.

Behalve een interview met Mr. Creutzberg, den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, eindigend met de woorden:

„Dat op 't oogenblik de bovenbouw der Indische samenleving niet meegroeit met den onderbouw, blijkt maar al te vaak uit de gemakkelijkheid, waarmee half ontwikkelden in Indië een vooraanstaande rol vervullen en een hoogen toon voeren,"

bevat het geschrift de meeningen omtrent een Indische Universiteit van de Heeren Prof. Mr. C. van Vollenhoven, Prof. Dr. N. J. Krom, Dr. J. Boeke, Dr. Ph. Kohnstamm, Prof. Dr. G. A. J. Hazeu, Mr. J. H. Abendanon en Pr. F. van Lith, aan wier betoog wij hier achtereenvolgens eenige sprekende gedeelten ontleenen. De bijdrage van Prof. van Vollenhoven draagt tot titel:

„Het Dilemma der Indische Universiteit"

en vangt aan:

„Zooals de autonomiegedachte voor Indië geen leven krijgen kan, als men enkel een staatsrechtelijken handgreep wil zien in het verleenen van autonomie, zoo krijgt de universiteitsgedachte voor Indië nimmer leven, wanneer de opzet zich beperkt tot het voorzien in een onderwijsbehoefte.

„De Leidsche universiteit voor het Holland en Westfriesland van 1575, de Manilasche universiteit voor de Philippijnen van 1908, de Vrije Universiteit van 1880, straks de katholieke universiteit in Nederland, zij werden of worden gedragen door een verwachting, die bezielt. Rijst ook voor de Indische universiteit ook een verwachting, het zal die zijn van het eigen geestelijk centrum, voor een ontwakend volk onmisbaar.

„Ziehier dan ook het dilemma der komende universiteit: Zal men haar opzet enkel laten beheerschen door motieven van oogenblikkelijken, practischen aard, of zal ook dat andere, de nationale toekomstverwachting, haar woord meespreken?"

Na in vergelijking met de bestaande Hoogescholen der Philippijnen en van Engelsch-Indië, de dilemmapunten: Leerstof, voertaal, methode en docenten-organisatie en zetel besproken te hebben, eindigt deze geleerde zijn betoog met:

„De universiteit, belofte voor de toekomst, òf de universiteit, practische voorziening voor het heden, zoo stelt het dilemna zich zelf. Op tal van punten, gelukkig, loopen naar beide opvattingen de urgente maatregelen parallel. Maar op verscheidene andere punten zal moeten worden gekozen. Het zou van nut kunnen zijn, als het dilemna tijdig in breeden kring daarginds werd besproken, opdat niet door incidenteele beslissing onherstelbaar vooruitgeloopen worde op den einduitslag.

Prof. Krom schrijft o.m.:

„Eén ding is zeker in hooge mate ongewenscht, de schepping van een instelling, die slechts in naam universiteit is, maar feitelijk minderwaardig onderwijs geeft. Men heeft wel de vrees gekoesterd, dat zekere Nederlandsche machthebbers het die richting uit wilden leiden, uit de perfide overweging, dat er iets gedaan moest worden om Indië zoet te houden, en dat men wel met succes kon pogen het den schijn voor het wezen te geven. Dat zulk een poging werkelijk succes zou kunnen hebben, willen wij wel aannemen: hoe lager het peil des te hooger het aantal studenten, des te meer nabij het tijdstip dat de groote menigte zich zou kunnen verheugen in het bezit eener „groote" universiteit. Maar dat die veronderstelde slimme politici niet zouden inzien, geleerd door de ondervinding in Britsch-Indië, hoeveel gevaren van anderen aard zij zich in de half-ontwikkelde bevolking hunner universiteit op den hals zouden halen, is minder aannemelijk. Het schrikbeeld van de tweederangsuniversiteit moge de als volwaardig opgezette universiteit behoeden voor een afzakken naar lager peil; als opzettelijk bedoelde misleiding lijkt het ons een hersenschim.

Hoofdzaak is en blijft, dat wie geroepen zijn de maatregelen te beramen, die zullen leiden tot een universiteit in Indië, er zich helder rekenschap van geven, dat uitsluitend het belang en de behoefte van Indië zelf hun richtsnoer mogen zijn."

Dr. J. Boeke:

„Een Indische Universiteit! Welk een grootsche gedachte; kan men zich een edeler doel voorstellen voor een volk van Westersche beschaving als het onze, dan om aan de landen, die het sinds eeuwen heeft gekoloniseerd, een universiteit te schenken, een centrum, waar de aloude kultuur van het Indische volk zich kan concentreeren, zich kan ontwikkelen, ontplooien en verdiepen, en waar in eerlijke samenwerking met onze Westersche beschaving en techniek de beste zonen van dat volk zich kunnen wijden aan dat groote doel, de opheffing en beschaving en ontwikkeling van den Indiër. Eerst hierdoor zal het schoone denkbeeld van de associatie van Oost en West een tastbaren vorm verkrijgen, een vorm, die voor verdere ontplooiing vatbaar is.

. . . .

„Wil zij vruchtdragend zijn, dan moet zij gebaseerd zijn op een goed ingericht middelbaar onderwijs. De reorganisatie van dit voorbereidend onderwijs is in beginsel reeds tot stand gekomen door het rapport van de in 1915 daartoe ingestelde commissie, doch wat de practijk betreft, zal men nog wel eenige jaren moeten wachten, voor men over de resultaten van dit onderwijs in zijn verschillende vormen, zoowel wat betreft het onderwijs op zichzelf, als in aansluiting aan het H. O. op onze Nederlandsche Universiteiten, kan oordeelen. Ook wat dit betreft, hoede men zich dus voor overijling bij de organisatie van het Hooger Onderwijs in onze kolonie.

„Doch aan de andere zijde ligt in te lang talmen en dralen nog een grooter gevaar. En daarom is het denkbeeld met zooveel instemming te begroeten om niet direct met de organisatie van een volledige Universiteit te beginnen, doch eerst die faculteit in het leven te roepen waaraan het meeste behoefte bestaat, de medische faculteit."

Dr. Kohnstamm formuleert zijn meening in een viertal stellingen:

1°. Een Universiteit in Indië behoort een Universiteit te zijn.

2°. Een Universiteit in Indië behoort één Universiteit te zijn.

3°. Een Universiteit in Indië behoort een *Indische* Universiteit te zijn.

4°. Een Universiteit in Indië behoort een nationaal *Kultuurcentrum* te zijn.

En zegt ten slotte:

„Het is een eisch van recht en billijkheid niet alleen, maar ook van goed beleid, dat aan Indië dit noodzakelijke orgaan ter ontwikkeling van het publieke leven, van een eigen nationaal bestaan, niet worde onthouden. Een ieder, die het groote ideaal voor oogen ziet van een vrij zelfbesturend Indië, maar die tevens de ernstige moeilijkheden, of liever de gevaren niet onderschat op den weg erheen, een ieder die mee wil werken om zonder katastrophes, in geleidelijke ontwikkeling, dat ideaal te verwezenlijken, moet eischen dat niet langer worde gedraald. Want de weg is lang en de tijd dringt. Een gansche intellectueele klasse, hoogere en lagere leiders, moet worden gevormd. Het is van alles overheerschend belang, dat die klasse niet bestaat uit een intellectueel proletariaat, verbitterd door persoonlijke ontberingen en strijd, maar bovenal vervuld met wantrouwen en haat wegens onderdrukking van gerechtvaardigde nationale aspiraties. Daarom kunnen alleen uit een eigen nationale Universiteit, die zich vrijelijk ontplooit, maar als echt wetenschappelijke instelling de oogen opent voor de diepte van het probleem, op den duur de leiders voortkomen, berekend voor de zóó ontzaglijke taak van volksopvoeding die hen wacht.

„Revolutie en afbreken is gemakkelijk. Rusland toont ons op vroeger ongekende schaal wat daarvan het gevolg is. Maar opbouwen, geleidelijk en vreedzaam opbouwen, een nieuwen staat en een nieuw volk, kan men alleen in bescheiden, gestagen, lang voorbereiden arbeid en met ver vooruitzienden blik.

„Moge die blik niet ontbreken bij hen die verantwoordelijk zijn voor de toekomst van Nederlandsch-Indië."

Prof. Hazeu begint met te zeggen:

„Is Indië, zijn de Indonesiërs — want voor hèn, de inheemschen, zou een Universiteit in Indië dan toch in de eerste plaats bestemd zijn — voor zulk een instituut reeds „rijp"?

En betoogt dan o.m.:

„Gedurende de laatste kwarteeuw, sedert de Indonesiërs begonnen zijn aan door hen gekoesterde wenschen en verlangens spontaan uiting te geven, is van Europeesche zijde tallooze malen, op welhaast elk door die vroeger zoo zwijgzame Oosterlingen geopperd plan of voorstel geantwoord met een: „Ge zijt er nog niet rijp voor", in alle toonaarden hun toegeroepend: vermanend, geringschattend of ook verontwaardigend. Toch konden die waarschuwingen lang niet altijd verhinderen, dat ten slotte aan een deel der wenschen werd voldaan. En wanneer dan de voorbarig geachte nieuwigheid er wàs en normaal bleek te functioneeren zonder dat één der gevreesde ongunstige gevolgen zich voordeed, dan verstomde als vanzelve de oppositie en werd het onrijpheidsargument als een „oude plunje" stilletjes in een hoekje opgeborgen.

Nu heeft inderdaad de „evolutie" in Indië, eenmaal begonnen, een zóó verwonderlijk snellen voortgang gemaakt, dat het zelfs voor de sympathiek-belangstellende toeschouwers lang niet altijd gemakkelijk viel, zich op de telkens weer nieuwe horizonten te oriënteeren; ook zij zagen zich wel eens genoopt hun oude plunje zooal niet weg te werpen, dan toch met bekwamen spoed te verstellen.

Beter dan theoretische beschouwingen nopens de rijpheidskwestie schijnt het ons daarom, dadelijk contact te zoeken met de levende werkelijkheid.

Wat leert ons dan de huidige werkelijkheid met opzicht tot de Universiteitskwestie? Allereerst *dit*, dat thans geheél het intellectueele Indië de instelling van de Indische Universiteit met den meesten aandrang begeert; de meest-bezonnenen onder de ontwikkelde Indonesiërs zijn op dit punt volkomen eenstemmig.

Moge Nederland zorgen, dat de gewenschte Indische Universiteit er spoedig kome!"

Ook mr. J. H. Abendanon schrijft:

„Gedurende een lange reeks van jaren beeldde men zich in, dat de Indonesiër niets vermocht te doen voor den vooruitgang, en helaas voor hem bestond niet de mogelijkheid om het tegendeel te bewijzen, want de vereischte onderwijsinrichtingen ontbraken, en den weg naar Nederland was nog niet gebruikelijk.

Nu valt niet meer te twijfelen aan het bestaan van een breede schare intellectueelen, die gereed staan voor het ontginningswerk. Bij den eersten aanleg reeds van de wegen, die naar kennis en wetenschap leiden, kwam, als uit den grond getooverd, een nieuw geslacht, dat blijk geeft van een te voren ongedachte kracht van wil en van een maatschappelijken durf, die de schoonste beloften inhoudt voor de komende tijden. Het zich sterker maken voor de wachtende taak is de wensch te lezen op de van alle zijden opgeheven vaandels. Telkens komen nieuwe drommen naar kennis dorstenden naar voren, die zich willen gereed maken voor de talrijke ambten, die niet behoorlijk te vervullen zijn zonder degelijke studie.

Thans moet het eeuwenlang verzuim worden goedgemaakt op zoo breed mogelijke schaal.

Er zal een juichkreet opgaan in alle kringen der Indische samenleving, met den luidsten weerklank bij de inheemsche bevolking.

Een nieuwe dageraad zal lichten over geheel Indië, en het opvoeren tot een blijde toekomst van samenwerking aan het algemeen heil."

Op de vraag: „Eene universiteit in Indië, is ze gewenscht? antwoordde Pr. van Lith:

„Tien jaren geleden heb ik geantwoord: Neen, het is voor de vorming der Indische voormannen op allerlei gebied beter, dat ze in Nederland of zelfs in het algemeen in Europa of Amerika worden opgeleid. Dit geeft meer kennis en een [illegible]bele beschaving. Nu denk ik anders en waarom?

„Het aanschijn der aarde is in dien tijd ver-

anderd. Indië ligt niet meer tusschen de oceanen en de werelddeelen op de plaats, waar het eenmaal lag en zooals het eeuwen lang daar rustig lag. De Japansche oorlog heeft heel Oost-Azië veranderd en de wereldoorlog heeft de geheele globe vernieuwd.

„Dat ik nu anders denk ligt echter niet alleen daaraan. Zelf ben ik evenzeer veranderd. Ik heb intusschen meer gezien en meer ervaring opgdaan."

Ten slotte zegt hij:

„Twee dingen zijn volgens mij vereischt voor het tot stand komen en voortbestaan der voor Indië hoogst nuttige en noodige Universiteit.

„Het eerste is zelfbeperking. Geen enkel land heeft recht op een universiteit, die het niet hebben of niet betalen kan.

„Het tweede is een man, die in het bezoldigingsvraagstuk, waar de wijsheid onmachtig is, den moed heeft den knoop door te hakken, door inheemsche krachten te scheiden van de geïmporteerde en de laatste eerlijk dàn alleen gebruiken wil, waar de eerste heelemaal ontbreken."

De Propaganda-Commissie.

De getrouwe lezers van het „K. W." zullen het zich herinneren, dat de laatstelijk door de Vereeniging „Oost en West" in het leven geroepen Commissie geweest is: de Propaganda-Commissie.

Haar doel werd in het Reglement aldus omschreven:

„Het doel der Commissie is propaganda te maken voor de Vereeniging „Oost en West" en haar streven.

Zij zal haar doel trachten te bereiken door:

1. De toetreding tot het lidmaatschap aan te moedigen — zoo noodig en mogelijk — met de hulp van een bezoldigd propagandist.

2. De Redactie-Commissie van het „Koloniaal Weekblad" bij te staan bij de uitgifte en samenstelling van dat orgaan;

3. het bevorderen van Lezingen en Filmvertooningen en dergelijke tot opwekking van de belangstelling in de Koloniën, daar waar afdeelingen zijn, in samenwerking met de besturen dier Afdeelingen, waar zulke afdeelingen nog niet bestaan, door tusschenkomst van het Comité voor Indische lezingen en Leergangen, waarbij het Hoofdbestuur van „Oost en West" is aangesloten;

4. het houden of steunen van Koloniale Tentoonstellingen, medewerken aan jaarbeurzen, in samenwerking met de Commissie tot bevordering der Nederlandsch Oost- en West-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt, in overleg met het Hoofdbestuur."

De Commissie vergaderde de eerste maal op 2 September 1918 ten huize van den heer Ed. Cuypers, Jan Luykenstraat 2 te Amsterdam en kwam daarna nog vele malen bijeen, het laatst op 10 November 1920 in eene gecombineerde vergadering met het Dagel. Bestuur der Vereeniging.

De resultaten van het werk dezer Propaganda-Commissie zijn vervat in een „Ontwerp-propaganda" met een uitvoerige toelichting van de hand van haren Voorzitter, den heer Th. Brondgeest Sr. te Haarlem, het Dagelijksch Bestuur aangeboden den 15 April 1919.

Dit Bestuur heeft het nu nuttig geacht dit Ontwerp-propaganda ter kennis te brengen van de leden der Vereeniging „Oost en West":

„Ontwerp-Propaganda.

Koloniaal Weekblad. Het geheel aantrekkelijker maken, zoodat het ook door personen, die niet in Indië geweest zijn, gelezen wordt.

Medewerking zoeken van specialiteiten op Indisch gebied voor de volgende rubrieken:

1. Weekoverzicht.
2. Persoverzicht uit Nederlandsche en Ind. bladen.
3. Propaganda.
4. Vertalingen van producten uit de Ind. literatuur.
5. Inlichtingen betreffende handel, cultuur en industrie.
6. Wat ieder weten moet.
7. Wederzijdsche economische belangen.
8. Overzicht vreemde Koloniën.
9. Nuttige wenken.
10. Vragenbus.

De advertentiën dusdanig in het weekblad opnemen, dat zij na afloop van den jaargang verwijderd kunnen worden en er een boekformaat overblijft, zoodat de jaargang gebonden kan worden.

Lezingen. Alle voordrachten enz. van het Hoofdbestuur in overleg en op aanwijzing van de Propaganda-commissie te laten uitgaan en te bekostigen. Daartoe moeten de afdeelingen een grooter deel van de contributies aan het Hoofdbestuur beschikbaar stellen. De voordrachten vergezeld te laten gaan door kleine exposities van voorwerpen of foto's, die betrekking hebben op de voordracht.

Om de bedoelde tentoonstellingen eenzelfde Indische cachet te doen hebben, gebruik te maken van losse wanden, die gemakkelijk in elkaar te slaan zijn.

Filmavonden. Met gebruikmaking van de films van het Koloniaal Instituut op verschillende plaatsen, maar vooral in die, waarin geen afdeelingen van „Oost en West" gevestigd zijn, filmavonden houden met toelichting van bekende sprekers.

Propaganda. Aanstelling van een gesalarieerden propagandist, die zich geheel aan de propaganda zal kunnen wijden, leden aanwerft door persoonlijk bezoek en zoo mogelijk populaire lezingen houdt en nieuwe afdeelingen van „Oost en West" sticht. De propagandist zou moeten werken onder toezicht van de Propaganda-Commissie.

Populaire Literatuur. Het verspreiden van vertalingen van de literatuur onzer koloniën. Deze vertalingen moeten populair zijn in de uitgebreidste en beste beteekenis van het woord, ontdaan van ieder wetenschappelijk tintje In den geest zooals Engeland heeft zijn Luzac & en Cie's publications, New Oriental translation-Found, Fisher Unwins publication enz. Duitschland zijn Roland Verlag, Delphin Verlag en Deutsche Orient Bucherei.

Tentoonstellingen.

1e. Het houden van een groote Oost- en West-Indische tentoonstelling en een daaruit voortvloeiende blijvende tentoonstelling.

2e. In verschillende steden permanente tentoonstellingen, in den geest van het Bureau van Handelsinlichtingen te Amsterdam, waarop een duidelijk beeld gegeven wordt van de in onze koloniën voorkomende producten, toegelicht door foto's, tabellen en statistieken, in den geest zooals Canada reclame maakte op de Brusselsche tentoonstelling in 1910.

Het spreekt van zelf, dat men bij de kennisneming van dit rapport rekening heeft te houden met den datum van indiening, dat alle punten in ernstige overweging zijn genomen, dat, sedert dien, met name het K. W. naar het algemeen oordeel aanmerkelijk is vooruitgegaan, dat enkele punten bereids tot uitvoering zijn gebracht en dat weer andere daarvoor niet in aanmerking konden komen, mede gelet op de sedert dien ingetredene groote malaise, waardoor, ook voor de Vereeniging, een zuinig financieel beheer dringend noodzakelijk werd.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het regeeringsjubileum der Koningin.

De *Loc.* van 16 Aug. vraagt wie een aantrekkelijk idee oppert, om ter gelegenheid van het zilveren regeeringsjubileum van Koningin Wilhelmina een waardige huldiging te verbinden met de stichting van een blijvend heil voor Nederlandsch-Indië?

Te zoeken zal zijn naar een vorm van huldiging, die allerwegen bevrediging zal kunnen schenken en waarin men de vervulling van een volksverlangen zou kunnen zien. Het blad somt dan enkele plannen op, aangegeven door het Semarangsche comité, dat een gewestelijk onderdeel vormt van de Indische organisatie tot voorbereiding van Indië's aandeel in de nationale hulde.

Men zou dan vooreerst kunnen terugkomen op het oude denkbeeld, dat de Koningin in persoon de huldiging van Indië in ontvangst komt nemen en de middelen samenbrengen, die daartoe onontbeerlijk zijn.

Men zou, zich herinnerende hoe ook de Technische Hoogeschool van particulieren huize is, de gelden kunnen bijeenbrengen, noodig voor de stichting van een Medische Faculteit en H. M. verzoeken daaraan haar naam te willen verbinden.

Men zou de fondsen kunnen verschaffen voor een stichting, die in het bizonder de lijdende menschheid ten goede kwam.

En ook is daar het denkbeeld, om Indië als 't ware nader te brengen tot het vorstelijk huis, door in een keur van schilderijen of diorama's leven en landschap van Insulinde uit te beelden en een blijvende plaats te geven in het Paleis in den Haag.

Het moge zijn nut hebben, bij beoordeeling van deze en dergelijke plannen, zich te herinneren, hoe bij de inhuldiging van Koningin Wilhelmina in 1898 in Nederland en Indië aanzienlijke sommen bijeen zijn gebracht en aangeboden aan de aftredende Koningin-Regentes en hoe de Nederlandsche stichting Oranje-Nassau-oord en de Indische Donoredjo daaraan het aanschijn danken, terwijl de optredende achttienjarige vorstin door Indië werd herdacht met een Indische kamer in het Koninklijk huis.

De *Loc.* zou het meeste voelen voor een stichting, waarop Indië zelf voortdurend zou kunnen schouwen als een altijd levende herinnering aan het jubileumsjaar 1923. En het blad gelooft, dat zulk een aandenken ook aan de hooge jubilaresse het liefste zou zijn. Dienaangaande zich tijdig zekerheid te verschaffen behoort tot de kiesche taak van het hoofdcomité, hetwelk dan heel Indië met de verkregen wetenschap zal verplichten.

Een opwekking.

In de *Nwe Crnt.* van 14 Juli komt een artikeltje voor, overgenomen uit de *N. Soer. Crt.*, waarin staat vermeld, dat tegenwoordig op Java zooveel door de medici over *concurrentie* wordt geklaagd. Men meende nu half en half, dat de toestanden op geneeskundig gebied zóódanig verbeterd zouden zijn, dat bijv. de lessen, die aan de *Kol. School voor Meisjes en Vrouwen* worden gegeven in de Eerste Hulp bij Ongelukken, huishoudelijke ziekenverpleging, verbandleer e. d., wel eens overbodig zouden kunnen zijn.

Thans schrijft de heer *H. F. Tillema* in genoemd blad: Daar het berichtje misschien door meerdere uwer lezers en lezeressen zoo is geïnterpreteerd, komt het mij wenschelijk voor, om hiertegen te waarschuwen. Het zal wel waar zijn, dat tegenwoordig te Soerabaja en op meerdere kleine plaatsen voor degenen, die het kunnen betalen, geneeskundige hulp te verkrijgen is, dat er op verschillende plaatsen klinieken en ziekenhuizen zijn gesticht, maar dit alles is geen reden om het onderwijs in bovengenoemde vakken aan de bekende school van minder beteekenis te achten, dan men vóór het lezen van het berichtje deed!

Indië is een zóó buitengewoon uitgestrekt gebied, de afstanden zijn er dikwijls zóó groot, dat de nuttige kennis, de meisjes en vrouwen bijgebracht, steeds te pas zal komen, ook al komen er nog tienmaal meer geneesheeren!

Een juiste opmerking! volgens de *Java-Bode* (dd. 22 Aug.).

Het primair Levercarcinoom (kanker) in de tropen.

De heeren E. P. Snijders en M. Straub, artsen te Medan, vervolgen hun studie over dit onderwerp. Volgens *dr. G. F. Merz'* schrijven in de *Pr. Bode* constateerden zij o.m., dat er bij *leverkanker* een kardinaal verschil bestaat tusschen het Maleische, het Mongoolsche en het negerras aan den eenen en het blanke ras aan den anderen kant.

Dit doet onmiddellijk de vraag rijzen, waaraan dit verschil is toe te schrijven; is dit uitsluitend een rasverschil, dan wel verschil in levenswijze. Volgens de beide Delische artsen is deze vraag nog onopgelost en toch zou de oplossing juist in verband met de ontstaanswijze van kanker in het algemeen van groot belang zijn.

Het is wel duidelijk, teekent dr. Merz hierbij aan, dat *een dergelijke belangrijke vraag,* die niet alleen interessant is voor de onderzoekers in wetenschappelijken zin, maar *die in de allereerste plaats van buitengewoon praktisch nut kan blijken voor de geheele menschheid, die in al haar geledingen vroeg of laat door kanker bedreigd kan worden, alleen opgelost kan worden in een goed georganiseerd, centraal gelegen kankerinstituut in Ned.-Indië zelve,* mede, omdat in Indië een staalkaart aanwezig is van allerlei rassen en bevolkingsgroepen.

Indië gisteren en heden.

Onder bovenstaanden titel verscheen kort geleden van de hand van *prof. mr. C. van Vollenhoven* een, volgens de *Java-Bode* van 21 Aug., zeer interessante en lezenswaardige brochure, die een algemeene kijk geeft op *de Indische volksbeweging en opgroei,* waaraan het blad o.m. ontleent:

Over het algemeen ziet de Europeaan de waarde van Indië en van zijn opbrengst, doch mist men het geloof in de waarde der bevolking. Is het wonder, dat menigeen er een lief ding voor geven zou als die heele volksbeweging en volksontwaking zich maar nooit had opgedaan en geneigd is haar op rekening te schrijven van demagogia?

Evenwel, zij heeft zich opgedaan in onze Oost, gelijk in heel Oost-Azië. Zij staat vóór ons. Velen achten haar normaal en verblijdend; het zou, meenen zij, onnatuurlijk wezen, als een bevolking van aanleg en van inheemsche beschaving, maar altijd slapende bleef. Doch ook, wie de volksontwaking betreurt, heeft haar te erkennen als feit, kan de hoop onmogelijk koesteren, dat zij verdwijnen of tot stilstand komen zal, en heeft in te zien, dat, zoo men haar niet bijtijds in wettige banen weet te leiden, zij zal gaan bandjiren langs onwettige banen.

Men beproeve zich een oogenblik in te denken. Nog gedurende heel de negentiende eeuw een zwijgende, gebogen, corveabele en taillable massa zonder zelfgevoel, zonder natiegevoel, zonder wetensdrang, wordt de Indonesiër binnen een jaar of vijftien zich bewust van zijn menschenwaarde, van zijn Oosterschen cultuurschat, van zijn plicht en recht om zelf te handelen, van de mogelijkheid om door inspanning en overleg een beter staatkundig en economisch leven te krijgen. Daar is natuurlijk veel onrijps en onkundigs, veel misverstand en overijling, veel wanbegrip en verwardheid, en illusies, veel napraten, veel ingaan op domme en grove leuzen bij, toch is het het gewone pok- en mazelproces, waar elke volksgroep in elk land doorheen moet in haar prille politieke jeugd.

Zou de Indische bevolking zelf dit niet beseffen? Het is natuurlijk terdege zaak haar te wijzen op

haar verplichting, de Indonesiërs te doen beseffen, dat van hun idealen niets terecht komt, tenzij zij aan zich zelf en aan elkander voor het minst even hooge eischen stellen als Nederland stelt aan zijn eigen menschen. Het is eveneens zaak er voor te zorgen, dat autonomie in Indië nòch een overheersching door koloniale Nederlanders worde, noch een overheersching door de inheemsche massa.

En anti-Nederlandsch?

Natuurlijk gaat vergrooting van volksinvloed samen met tempering van regeeringsinvloed; natuurlijk geeft toelating van Indonesiërs tot ambten een betrekkelijke vermindering van Nederlandsche plaatsen; natuurlijk droomen ontwikkelden van een tijd — wie onzer zou anders doen? — waarin hun volk, mondig geworden, in zijn eigen regeerorganen een plaats zal kunnen innemen,die strookt met zijn getalssterkte. Maar het streven naar een Indië, dat zich zelf mag regeeren met het Indisch belang als doel, heeft met een uitdrijving van Europeanen uit regeering en economisch werk niets hoegenaamd van doen, dan in den mond van eenige extremisten, die men tegenwoordig in ieder land vindt. Een volk als onze bevolking van Indië heeft nog altoos, men zie dat niet voorbij, voor de vervulling van zijn jonge begeerten vragende te gaan tot een ander volk. Dat andere volk kan de zaak zorgvuldig overwegen en na belangeloos beraad beslissen.

In welken toekomstvorm het Indisch rijk zich tot zelf regeerend land, staatkundig en economisch, kan ontwikkelen, is niet enkel voor iedereen verborgen, maar zal goeddeels worden mede bepaald door de begaafdheid, de eigen tucht en de voorkeur der Indonesiërs zelf, gelijk door den geest van verstandhouding, die in komende jaren tusschen hen en Nederlanders, Chineezen en anderen zal bestaan. Evenmin kan de verhouding van een toekomstig Indië tot een toekomstig Nederland reeds nu worden vastgelegd; minder dan ooit in dezen tijd, nu de internationale samenleving van volken en staten een aaneenschakeling is van raadselen. Maar wel laat zich heden reeds voorzeggen, dat wij Indië niet zekerder als vriend, medestander, leerling en leermeester zullen behouden dan door van 1922 af te streven naar een op eigen belangen en eigen gaven ingericht Indisch-Indië.

Het tarwe-bedrijf in de Preanger.

In het uitvoerig verslag van *Aneta* van een bezoek aan het tarwebedrijf van den heer *Opolski* in de Preanger, opgenomen in de *Deli Crt.* van 24 Aug., lezen wij o.m.:

Het perceel Poerbasari, groot 150 bouws, ligt ongeveer 50 K.M. bezuiden Bandoeng. Geheel op eigen initiatief en risico is de heer Opolski hier een grootbedrijf begonnen, om zoo spoedig mogelijk zooveel tarwe te verbouwen, dat b.v. in geval van afsluiting, voldoende kan worden geproduceerd voor de behoefte der stelling van Bandoeng. En reeds kan met vrij groote zekerheid gezegd worden, dat de onderneming thans beneden de huidige prijzen der ingevoerde tarwe leveren kan.

In 1919 kwam de toezegging van regeeringszijde: zal bij slaging der tarwecultuur een zoodanige uitgestrektheid in erfpacht worden afgestaan, dat het mogelijk zal zijn, met de daarvan te verwachten oogsten, een moderne meelfabriek economisch te drijven.

Het perceel Poerbasari met toekomstige uitbreiding ligt tusschen de 4000 en 6000 voet boven den zeespiegel. De grond is jong vulkanisch en bevat alle voedingsstoffen, welke de granen van noode hebben. Zoowel de vlakke als sterk geaccidenteerde terreinen worden benut. In den Westmoesson is de temperatuur tusschen 12 en 24° C., in den drogen tijd tusschen 6 en 28° C., terwijl nachtvorsten voorkomen, die echter niet van invloed zijn op den aanplant. De regenval is gunstig. Het aantal zonuren bedraagt in den regentijd gemiddeld 5 à 6, in den drogen moesson 8 à 10 per dag, terwijl mist zoo goed als niet voorkomt en de wind als regel zwak is.

Het spreekt welhaast vanzelf, dat tarweverbouw alleen in den drogen tijd mogelijk is. In de overige maanden van het jaar gaan aardappelen, tabak, djagoeng enz. in den grond. Dat de tarwecultuur in Indië op groote hoogte practisch mogelijk is, was reeds lang bekend. Trouwens, men vindt haar ook in enkele deelen van Afrika, Portugeesch Timor, Mexico enz.

Voor het nieuwe tarwezaad werd uitgekozen een soort, afkomstig van Portugeesch Timor, waar de tarwecultuur door de inheemsche bevolking op bescheiden schaal gedreven wordt. Hiervan werden de beste aren genomen en in 1918 kreeg men een zeer bevredigend gewas, waarna uit deze tweede, wederom geselecteerde generatie, in 1919 in den grond [illegible] gebracht. Terwijl andere eenjarige Europe[illegible]e gewassen geregeld degenereeren, ging de Timortarwe steeds vooruit, acclimatiseerde zich goed en de zesde generatie, in 1921 genomen, gaf den heer Opolski de overtuiging, dat de Poerbasaritarwe in haar *tiende generatie* een constant blijvend Javatype zal zijn geworden.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Is Singa Mangaradja nog in leven?

Hoogstwaarschijnlijk zijn er onder de lezers nog vele personen, die zich het bestaan destijds van den Tobaschen Vorst in de Bataklanden, met name Singa Mangaradja, herinneren.

Zooals bekend, zegt men in de „Sinar Sumatra" van 17 Juni 1922, wilde hij zich niet aan het Nederlandsch gezag onderwerpen en werd er jarenlang te vergeefs naar hem gezocht.

Men begon toen zijn gezin in gijzeling te stellen. terwijl de zonen onderwijs ontvingen op de Europeesche school te Sibolga.

Aan het gezin werd van Regeeringswege eene jaarlijksche geldelijke toelage toegekend.

De twee zoons zijn thans mannen geworden.

De oudste is op de Bestuursschool te Batavia en de jongste op een der Mulo-scholen geplaatst.

Een der familieleden van Singa Mangaradja, met name Ompoe Bernit, werd naar Bandoeng verbannen, doch is in dit jaar naar Tapanoeli teruggekeerd.

Singa Mangaradja werd eindelijk door eene militaire patrouille gevonden en doodgeschoten, hetgeen door de bestuursautoriteiten is bevestigd.

Ook volgens verklaring van anderen houdt Singa Mangaradja zich niet meer op aarde op.

De hoofden der kampongs in de Tobalanden beweren evenwel, dat Singa Mangaradja nog leeft.

Niet hij, doch een zijner Hoeloebalangs werd doodgeschoten.

Men kon hem niet vatten, zeggen zij, omdat hij zich onzichtbaar wist te maken.

Deze bewering wordt vooral door de godsdienstige voorgangers verspreid, terwijl, volgens de mededeeling, voorkomende in de „Soeara Batak", thans een der goeroes het bericht uitstrooit, dat hij Singa Mangaradja in de Bataklanden heeft gezien.

Voor den Controleur geroepen, ten einde ter zake te worden ondervraagd, bevestigde hij dit bericht en hield staande, dat hij den Batak-Vorst had ontmoet, ook zelfs nog nadat men hem met opsluiting in de gevangenis had gedreigd.

Het einde van het onderzoek leidde tot zijne inhechtenisneming.

Nog steeds wordt Singa Mangaradja door het Bataksche volk in groote eere gehouden, zoowel door ouderen van dagen als door de jongeren in geheel Tapanoeli.

Jaarlijks wordt van zijne zijde aan het volk kennis gegeven, dat zoowel mannen als vrouwen, ouderen als jongeren, in eene zekere maand verplicht zijn aan den rivieroever riviervisch met kleefrijst (padi poeloet) te eten, aan welke opdracht door 90 pCt. van het volk wordt voldaan.

Wie de persoon is die deze opdracht overbrengt, weet men niet, doch sedert een tiental dagen is het bevel wederom door het geheele gewest verspreid.

Men noemt dien overbrenger „tonani Radja Sin-

ga" en het merkwaardige ten deze is zeker, dat over het algemeen naar hem wordt geluisterd en hij op succes kan wijzen.

De jongste opdracht was, dat in verband met de op komst zijnde cholera alle Bataks de stijlen hunner woningen van *pimping* moesten voorzien.

Toen eenigen tijd later die ziekte uitbrak, voldeden allen aan de opdracht.

Behalve door de Bataksche bevolking, wordt door de groote massa geen geloof gehecht aan de verspreide geruchten omtrent Singa Mangaradja; alleen is men nieuwsgierig te weten welke beslissing zal worden genomen met betrekking tot den in hechtenis gestelden Goeroe.

Een Indisch jong meisje in Amerika.

De „New York Times", zegt de verslaggever van de „Sinar Sumatra", in het nummer van 21 Juni 1922, maakt melding van de komst in Amerika van Mejuffrouw Betsy Sarkies uit Ned.-Indië.

Zij is van Semitiesche (Armeniaansche) afkomst, geldelijk zeer welgesteld en doet met haar vader een reis om de wereld.

Een medewerker van de „New York Times" had te San Francisco eene ontmoeting met haar en het bleek toen, dat zij zich wilde bekwamen voor onderwijzeres.

Ja, zeide zij tot den verslaggever, ik ben verlangend roering in de maatschappij te brengen en daarna aan iedereen goed te doen.

Ik tracht thans onderwijzeres te worden om na afgeloopen studies zelf les te geven.

In de eerste plaats wil ik daarvoor goed de Engelsche taal kennen.

Elk jong meisje, in welke omgeving ook geplaatst, moet op zulk een manier worden opgevoed, opdat zij vrij en van niemand in de maatschappij afhankelijk zij.

Aangezien de jonge meisjes in de tegenwoordige maatschappij dikwijls niet weten wat haar te wachten staat, moeten zij zich sterk maken en in eigen levensonderhoud kunnen voorzien en behalve kantoorkennis zich ook bekwamen in de kookkunst, handwerken en in alles wat noodig is om een huishouding te besturen.

Het gebrek op Java, zegt zij, is, dat daar geen school bestaat, waar men volledige wetenschap kan opdoen van hetgeen aan het besturen van een huishouding vast zit.

Ten slotte zegt zij nog, dat de Amerikaansche vrouw zich veel beter kleedt dan hare Indische sexegenoot.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Anti-Christenbeweging in Groot-China.

The World's Students Christian Alliance heeft, blijkens het voorkomende in de „Sinar Sumatra" van 13 Juni 1922, te Peking eene conferentie gehouden, met het doel op krachtige wijze de verspreiding van het Christendom in Groot-China te bevorderen.

Deze beweging heeft eene tegenactie in het leven geroepen van de zijde der Chineesche studenten, die den christelijken godsdienst niet hebben aangenomen en welke beweging van uit Peking wordt geleid.

De studenten van Shanghai, Hankow, Canton en van tal van andere plaatsen hebben zich bij die tegenactie aangesloten.

Zoowel door de Christenen als de anti-Christenen zijn thans bonden opgericht, met het doel, ieder voor zich, zich zoo krachtig mogelijk te ontwikkelen.

De anti-Christenen hielden den 9en Mei 1922 hunne conferentie te Peking in het Universiteitsgebouw, waar een 3000-tal Chineezen en vreemdelingen aanwezig waren.

De voorzitter, de heer Siauw Tsze Sing, opende de samenkomst en hield eene rede, welke in het kort hierop neerkwam, dat hij het gehoor er op wees, dat de opgerichte anti-Christenbond zijn steun vond in de bestudeering van de wetenschappen, welke studie hooger wordt aangeslagen dan die van den godsdienst en dat allen, die deze meening waren toegedaan, zich hadden vereenigd.

Met betrekking tot den godsdienst erkende de bond geen landsgrenzen noch nationaliteit en hij zou het op grooten prijs stellen, wanneer ook de vreemdelingen, die dezelfde richting waren toegedaan, hun stem zouden willen laten hooren.

De bond stond tegenover den godsdienst, omdat hij de zuivere leer der wetenschappen wil verbreiden en de vrijheid wil beschermen.

Daarna kreeg de heer Tsai Yuan Pei, president van de Pekingsche Universiteit, het woord.

De godsdienst, zoo zeide hij, gaf hem eene onzekere gemoedsstemming, die tot scheiding leidt en welke hem ten slotte heeft gebracht tot het geloof in de wetenschappen der wijsbegeerte.

Dat geloof is in ieder mensch aanwezig en al naar mate het dieper in den mensch is doorgedrongen, naar die mate zal men verschillende soorten van menschen ontmoeten en tevens hun geloof zien wijzigen.

Het geloof in de wijsbegeerte is iets anders als het geloof der oude godsdiensten.

Het daarbij aanwezige bijgeloof leidt het geloof af en tast het gevoel en de rechten van den mensch aan.

De spreker ging dan ook niet accoord met de actie der Young Men Christian Alliance, die in de Christen-scholen invloed uitoefent op de jeugd, met het doel haar over te halen tot het belijden van den Christelijken godsdienst.

Spreker had deze denkbeelden reeds sedert langen tijd verkondigd en thans een geschrift uitgegeven, waarin hij bekend heeft gesteld, dat het te geven onderwijs aan de jeugd vrij moest blijven van elken godsdienstigen invloed en waarin als grondslagen waren aangegeven:

1°. Geen godsdienst onderwijs op de Universiteiten. De kennis van de geschiedenis der bestaan hebbende en nog aanwezige godsdiensten kon bij het vak wijsbegeerte worden ondergebracht.

2°. Geen godsdienstige propaganda op de scholen, noch gebedsformaliteiten.

3°. Zij, die geroepen zijn voor de verspreiding van den godsdienst te zorgen, mogen zich niet mengen in het gewoon onderwijs *).

Spreker is derhalve tegen het beginsel van vermenging van onderwijs en godsdienst.

En nu zag hij eensklaps het werk der World's Students Christian Alliance in den vorm van eene conferentie, welke in het Tsing Hua College te Peking wordt gehouden.

Hij had zich daarbij afgevraagd wat toch wel de reden mocht zijn van het feit, dat de leden van die conferentie zich zelfs sierden met den titel van Christen en van de daadzaak, dat het Tsing Hua College de lokalen openstelde voor eene samenkomst van godsdienstige strekking.

Hij begreep dit niet, doch wist wel dat elke zaak hare tegenstelling heeft.

Wanneer in de nieuwsbladen door middel van advertenties het publiek wordt opgewekt alcoholische dranken te gebruiken, ziet men al heel spoedig een anti-alcoholbeweging in het leven roepen.

En zoo is het ook met den godsdienst.

De beweging van The World's Students Christian Alliance lokte de tegenbeweging van de anti-Christenen uit, doch deze wenscht niet, zooals wel wordt beweerd, ook maar op eenige wijze de godsdienstige gevoelens van anderen te kwetsen.

(*Wordt vervolgd*).

*) Dit geschrift wordt verspreid door het Pacific Educational Congres te Honolulu.

Ingezonden Stukken.

Aan de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Geachte Redactie.

Indische Verlofgangers en de Handel.

Den laatsten tijd leest men meer en meer berichten over personen en familie's, die als slachtoffers vielen van handige „kooplui", die aan de deur diverse goederen z.g. „beneden handelsprijs" verkoopen.

Het is vooral de gegoede klasse, die, van een denkbeeldig goede gelegenheid willende profiteeren, de dupe worden.

Het vergelijken van kwaliteiten met de daarop betrekking hebbende prijzen, komt bij de meesten niet op, terwijl tevens vergeten wordt, dat men dikwijls niet de minste garantie heeft bij het gekochte, zoodat bij gebleken ondeugdelijkheid men geen enkel verhaal heeft op den verkooper.

De hier wonende Hollanders hebben echter bijna dagelijks berichten hieromtrent kunnen lezen en kan het van hen hoogstens zeer onvoorzichtig genoemd worden, wanneer zij er in vliegen.

Iets anders is het echter met de Indische verlofgangers. Door hun veeljarig verblijf in de tropen is deze categorie van menschen niet meer op de hoogte met Holland en de toestanden alhier, zoodat zij er argeloos inloopen.

Door onze vestiging in Indië en onze talrijke Indische relatiën, vervoegen zich uit den aard der zaak vele Indischgasten bij ons, en hooren wij vele verhalen over teleurgestelden.

Vooral uit een economisch oogpunt echter valt het bovenstaande af te keuren, daar zulks het vertrouwen kan schokken in de goede en gevestigde zaken, wat eventueel tot een malaise zou kunnen aanleiding geven.

Zooals gezegd, de Hollander kan van een en ander op de hoogte zijn; de verlofganger echter is onkundig op dit terrein en dient te worden ingelicht.

Dat deze voorlichting zoo onpartijdig mogelijk zij, is duidelijk en meenen wij in dit verband te kunnen verwijzen naar bestaande vereenigingen als „Oost en West", „Bond v. Indische verlofgangers", „Ned. Ind. Officiers Ver." en andere, die zich beijveren aan iederen verlofganger alle gewenschte inlichtingen te verschaffen.

Wellicht zou ook het Dep. van Koloniën in deze richting werkzaam kunnen zijn, zoodat althans worde voorkomen, dat de verlofgangers hier hun geld in armoede verteren en liefst maar weer zoo spoedig mogelijk weggaan, teneinde aan de duurte hier te ontkomen.

Ook wij zijn gaarne bereid aan verlofgangers alle gewenschte inlichtingen geheel belangloos te verstrekken.

Vertrouwend door deze aan een handelsmisstand een einde te kunnen maken, teekenen onder dankzegging voor de gebruikte ruimte in Uw blad,

Hoogachtend,
voor G. Kerner & Co.,
VAN GELDER.

's-Gravenhage, 10 October 1922.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Stemmen des Tijds.

In de jongste afl. van dit tijdschrift een artikel van P. A. Colijn: De beteekenis van de poenale sanctie voor de ontwikkeling der Buitengewesten van Ned.-Indië. De hr. Colijn was vele jaren als architect ter Oostkust van Sumatra werkzaam, heeft zich uit zijn werk en uit Indië teruggetrokken en geeft thans, steunende op zijn ervaringen te midden der cultuurondernemingen en der Javaansche en Chineesche immigranten, zijn oordeel over de plannen der regeering. Dit oordeel is niet zacht en in een goed geargumenteerd betoog wordt het voornemen der regeering om tot afschaffing der poenale sanctie over te gaan, waarmede dan 1 Januari 1926 reeds een begin gemaakt zou worden voor de reëngagements-contracten, een onverantwoordelijke handelwijze genoemd. Schr. acht de openlegging van de rijkdommen van den Archipel een plicht, die ons als koloniale mogendheid is opgelegd, want dientengevolge worden de inkomsten van den staat grooter, waardoor alleen de uitvoering der taak tegenover de bevolking, n.l. de opvoeding tot eigen volksbestaan, naar eigen aanleg en karakter, wordt mogelijk gemaakt. Bovendien zal het braak laten liggen van rijke buitengewesten, als gevolg van de afschaffing der poenale sanctie, waardoor binnen- en buitenlandsch kapitaal zich daardoor niet meer laten vinden, tengevolge hebben dat een andere natie zich die ontginning tot taak stelt. De a a n k o n d i g i n g alleen reeds van het v o o r n e m e n der regeering, schrijft de hr. Colijn, om tot afschaffing van de poenale sanctie over te gaan, heeft, zooals reeds verschillende malen kon worden geconstateerd, tengevolge gehad, dat plannen tot ontginning van nieuwe terreinen, nog vóór de malaise intrad, werden opgegeven. Niemand denkt er aan, met dit perspectief voor oogen, iets op het gebied van groot-cultures op de buitenbezittingen te beginnen.

We bevelen allen, die belang stellen in de kwestie der arbeidswetgeving op de buitenbezittingen, de lezing van het artikel van den hr. Colijn aan; een uitvoerig overzicht, waaraan het bovenstaande is ontleend, vindt men in No. 41 van de Ind. Mercuur.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Inhoud van No. 9 (1 Sept.). De bodem en bodemcultuur, door Th. Wegmann. — Haver-aanplant, door R. H. Teuscher. — Melk en haar gebruik in het huishouden (slot), door J. K. M. — De grond van Java en Sumatra, door Dr. E. C. Jul. Mohr, besproken door A. J. Koens. — Pluimveeteelt, door Z. — Algemeen Proefstation der A.V.R.O.S. Verslag van den Directeur over 1921—22. — „Golden tea" (Indrukken verkregen bij een bezoek aan de theetuinen van Ceylon). — Suikerrietcultuur op de Philippijnen. — De nieuwe Sumatra-tabaksoogst. — De koffiemarkt van Nederland gedurende 1921. — De kolonisatieproeven. Rentabiliteit der kolonisatie. — Arbeidsverhoudingen. De werkloosheid. Herziening der Assistenten-regeling.

Vragen des Tijds.

In de Aug.-Sept.-afl. een beschouwing van Mr. M. W. F. Treub: Bezuiniging in Indië en het nieuwe regeerprogram. We veronderstellen dat het van algemeene bekendheid is, hoe Mr. Tr. over het financieel beleid van de Ind. Regeering denkt; dit komt opnieuw tot uiting in deze critische beschouwing over de ontwerp-Indische begrooting voor het dienstjaar 1923 (welke trouwens reeds ongeveer twee maanden geleden in brochurevorm is verschenen).

Jaarboek van het Mijnwezen in N. O. I.

Bij de Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen: Jaarboek van het Mijnwezen in Ned. Oost-Indië. 48e jaarg. 1919. Verhandelingen, tweede gedeelte. Het boekwerk bevat het vervolg der „Historische schets van de tinwinning op Banka, door den mijningenieur J. A. Schuurman", en behandelt de periode van 1816—1900. (Het vorige gedeelte, loopende over het tijdperk 1710—1816, is opgenomen in het Jaarb. van het Mijnw. van bijkans een kwart eeuw geleden, 1898).

Indië. Geïllustreerd weekblad.

Afl. 28. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — Indië op de Nederlandsche tentoonstelling te Kopenhagen (vervolg), door v. d. M. — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere.

In- en Uitvoer.

Het Nr. van 11 Oct. bevat, aan de hand van officieele cijfers, een statistisch overzicht van den invoerhandel van Java in 1921. Kort samengevat is door de malaise, voornamelijk op textielwaren, kunstmest, ijzer- en staalwaren, papier en cement, te zamen in 1921 voor rond 146 millioen gulden minder ingevoerd, terwijl de verliezers voornamelijk zijn geweest Engeland, de Vereenigde Staten van N. A., Japan, Nederland en Zweden.

De Ingenieur.

In No. 41 het tweede gedeelte van het artikel van ir. J. van der Waerden: Nijverheidsbevordering in Ned.-Indië. Schr. bespreekt thans den weg, die z.i. zal moeten worden gevolgd ter bereiking van het gestelde doel. Zonder een „nijverheids-centrale" zal geen eenheid, noch behoorlijke intensieve behartiging van dit economische vraagstuk worden verkregen, waarom schr. de instelling wenschelijk acht van een Departement van Nijverheid (en Mijnbouw), met annex een ruim geoutilleerd nijverheidsproefstation.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 41. De koelie-ordonnantie en de poenale sanctie, door H. J. B. — Mimosa invisa en slijmziekte, door d. B. — Rubberplanters-vereeniging te Bandoeng. — Overzicht van de productenmarkt op Java gedurende het tweede kwartaal van 1922. — De rentabiliteit eener kina-onderneming (Rectificatie). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche vaste rubrieken, waaronder een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over aetherische oliën, vruchten en groenten, genot- en geneesmiddelen, enz.

In de rubriek Verkeerswezen de navolgende (dezerzijds eenigszins verkorte) mededeelingen over verlaging der passagierstarieven van Ned. Stoomvaartmaatschappijen.

In aanvulling van het bericht, voorkomende in ons nummer van 8 September, kan nog het volgende medegedeeld worden:

De Stoomvaartmaatschappijen Nederland en Rotterdam-

sche Lloyd hebben met ingang van 1 October a.s. hun passagierstarieven verlaagd. Deze zullen vanaf dien datum als volgt bedragen: 1e kl. Batavia—Amsterdam of Rotterdam ƒ1400.—, 2e kl. ƒ950.—, 3e kl. ƒ600.—, 4e kl. ƒ400.—, vrachtboot ƒ775.—. De passage van Inlandsche bedienden blijft op ƒ300.—.

Voor de vrachtschepen van de Rotterdamsche Lloyd, als de Kedoe, Siantar, Anjer en andere, zal telkens een nader tarief worden bepaald.

De restituties bij debarkement Genua—Marseille bedragen respectievelijk 1e, 2e, 3e en 4e kl. ƒ100.—, ƒ60.—, ƒ40.— en ƒ25.—. Voor de vrachtschepen bedraagt de uitkeering bij debarkement in een Middellandsche zeehaven ƒ50.—.

Indien de terugreis naar Europa wordt aanvaard binnen een jaar na aankomst te Batavia, wordt 10 % reductie op de retourpassages verleend, met dien verstande, dat deze regeling eerst in werking treedt voor die passagiers, die na 1 October 1922 uit Holland vertrokken zijn.

Wereldscheepvaart.

Blijkens een overzicht in het 1 Sept.-Nr. van „Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel", bevat de jongste uitgave van „Lloyds Register" weer tal van belangwekkende gegevens op scheepvaartgebied en de plaats, welke iedere natie op dit gebied inneemt.

Nederland geeft, vergeleken met het vorig jaar, eene toeneming van ruim 400.000 ton te zien, hetgeen na Duitschland de grootste vermeerdering is voor eenige natie, zoodat in dit geval Nederland de tweede plaats inneemt.

Vergeleken met 1914 en 1921, toen ons land de 7e plaats innam, komt Nederland thans als vijfde in de rij der scheepvaartnaties; Italië en Noorwegen, welke verleden jaar resp. de 5e en 6e plaats innamen, achter zich latende.

Het is wel interessant de volgorde afzonderlijk te laten zien.

Volgn.	1914	1921.	1922.
I.	Engeland	Engeland	Engeland
II.	Duitschland	Ver. St. v. Am.	Ver. St. v. Am.
III.	Noorwegen	Japan	Japan
IV.	Frankrijk	Frankrijk	Frankrijk
V.	Ver. St. v. Am.	Italië	Nederland
VI.	Japan	Noorwegen	Italië.
VII.	Nederland	Nederland	Noorwegen

Berichten van het Inlichtingsbureau voor den Indischen Dienst van het Ministerie van Koloniën.

Van deze (viermaal 's jaars verschijnende) publicatie is van jaarg. '22 het laatste Nr. verschenen.

Het kan wellicht nut hebben de aandacht te vestigen op een daarin voorkomend bericht over het zgn. „Passagekantoor", waarvan de aanhef luidt.

Aangezien het aan het Departement van Koloniën verbonden Passagekantoor met ingang van 1 October werd opgeheven moeten Landsdienaren, die na dien datum naar Indië moeten vertrekken (respectievelijk terugkeeren) zelf zorg dragen voor het bespreken hunner Passage, waartoe zij zich kunnen wenden tot de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland" te Amsterdam of den Rotterdamschen Lloyd (Hoofdagenten Ruys en Co.) Veerhaven 7, te Rotterdam, dan wel tot een van hare officieel aangestelde Passage-Agenten, wier namen en adressen vermeld staan in het Handboek voor Passage, hetwelk iederen passagier op aanvraag bij de betreffende Maatschappij wordt toegezonden.

Bij elke aanvraag om passage dient echter aan de Maatschappij, dan wel aan den Agent, door wiens bemiddeling passage wordt besproken, een verklaring te worden overgelegd, waaruit blijkt dat men gerechtigd is passage voor rekening van den Lande te bespreken. Die verklaring wordt aan de passagiers vanwege het Departement van Koloniën zoodra mogelijk toegezonden.

Vervaardiging van pijlen door Papoea's.

In het Oct.-Nr. van „Man, a monthly record of Anthropological Science" vindt men een kort, maar interessant artikel van A. P. Lyons over de vervaardiging van pijlen door inboorlingen van Britsch Nieuw-Guinea (met illustraties en een kaartje). De titel luidt: The arrows of the Upper Morehead river (Papua) Bush tribes.

Nog een ethnographische bijdrage over de Papoea's.

Het Jahrbuch des städtischen Museums für Völkerkunde zu Leipzig (Band 8, 1918/1921, onlangs verschenen) bevat een belangrijke bijdrage van Dr. H. Plischke: Geistertrompeten und Geisterflöten aus Bambus vom Sepik, Neuguinea. Volgens den schr. zijn met gezichtsmaskers versierde muziekinstrumenten in Europeesche Musea zeer zeldzaam; het Museum voor Volkenkunde te Leipzig bezit sedert 1920 vier exemplaren ervan.

Publicaties Ned. Indisch Landbouw Syndicaat.

Afl. 23 van den loopenden jaarg. bevat o.a.: De permanente commissie van arbitrage van het Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat. — De mogelijkheid van andere cultures op onze ondernemingen en van „Nevenbedrijf". — Lezing van Dr. H. R. M. de Haan op 17 Juni 1922: De vooruitzichten en verbetering der koffiekultuur in Ned.-Indië

Afl. 24: Het tijdstip van uitdunnen der Hevea-boomen, door D. de Ruyter. — De Internationale Rubbertentoonstelling te Londen, door E. van Vollenhoven. — De wenschelijkheid en mogelijkheid van een officieelen rustdag op de bergcultuur-ondernemingen, door T. Ottolander. — Over het verband tusschen zetmeelvoorraden en latexontwikkeling bij Hevea, door Dr. J. Schweizer

Netherlands Indies Review.

Het October-Nr. van Netherlands Indies Review, het orgaan van de Londensche „Chamber of Commerce for the N. E. I." bevat eenige bijdragen, welke, vooral ook door illustraties, aandacht verdienen, nl.: „The battick industry. A description of the process. — Medan, Sumatra's picturesque capital. Impressions of a Globe-trotter. — The kapok industry. — Oil palm plantations and their plant. The economic relations between plant and planting, by R. A. Smith.

De Java-Post.

Het Nr. van 25 Aug. wijdt een artikel: „Bij een gouden priesterjubilé" aan Pr. C. Wenneker, die den 1en Sept. zijn 50-jarig priesterschap te Moentilan herdacht. De schr. brengt warme hulde aan den pastoor, die, hoe druk over het algemeen zijn werkkring ook geweest zij, altijd tijd heeft kunnen vinden voor andere (ook Indische) studie, waarvan de resultaten in verschillende tijdschriften zijn vastgelegd.

No. 35 (van 8 Sept.) brengt nadere bijzonderheden over de viering van het jubileum.

In No. 37 eene mededeeling over het plan eener levensbeschrijving van Pastoor Verbraak, welke wij gaarne geheel overnemen, al wordt het verzoek om dit te doen alleen gericht aan Indische bladen en tijdschriften.

Levensbeschrijving Pastoor Verbraak. De ambtgenooten van Pastoor Verbraak hebben het plan gevormd een uitgebreide levensschets van den gevierden en betreurden soldatenpastoor in het licht te geven. Een hunner, de Z. E. Heer F. van Hoeck, leeraar in de geschiedenis aan het bekende Jezuieten-College te Nijmegen, op wiens naam reeds verschillende geschiedkundige publicaties staan, heeft zich gaarne belast met de taak, die levensschets samen te stellen. Hij heeft daartoe echter veler medewerking noodig om alle gegevens te verzamelen, die hij voor 't schrijven van een volledige levensschets behoeft.

Gelukkig is het getal dergenen, die Pastoor Verbraak hebben gekend en met hem hebben omgegaan, nog groot. Onder dezen zijn er niet weinigen, die bijzondere gebeurtenissen uit zijn leven hebben meegemaakt, bijzondere herinneringen aan hem bewaren, misschien photo's, brieven of andere documenten bezitten, welke op Pastoor Verbraak betrekking hebben of van zijn hand afkomstig zijn.

Al degenen, die door mededeeling van dergelijke stukken of herinneringen aan de volmaking van Pastoor Verbraak's levensgeschiedenis willen medewerken, worden beleefd verzocht, binnen niet al te langen tijd mededeeling te doen aan den Z.Eerw. Heer B. Hagoorn, Pastorie, Magelang, die al zulke mededeelingen, afschriften, photo's, enz., tot 't besproken doel dienstig, zal verzamelen en naar den levensbeschrijver in Holland opzenden.

Mededeelingen van het Koffiebessenboeboek-Fonds.

Inhoud van No. 3: Indrukken van een reis naar de Lampongs en naar West-Java, door Dr. W. Bally. — Een vuurwants (Dindymus rubiginosus F.), die jacht op de Bessenboeboek maakt, door Dr. Th. Wurth. — Over boeboek in Loewak-koffie, door J. Gandrup. — Kleine mededeelingen omtrent de koffiebessenboeboek, door Dr. K. Friederichs.

De Banier.

Uit den inhoud van No. 36. De kracht en de zwakheid van den Islam (slot). — Een Zondagmorgen op den Zendingspost te Tjideres (vervolg), door L. W. Thomasaäd. — In Memoriam (zuster J. Berends, oud-directrice van het Tehuis voor Vrouwen en Meisjes te Weltevreden, overleden te Bandoeng 25 Aug.).

De Macedoniër.

Oct. 1922. Nationaal Christendom (op Java), door D. Bakker. — Midden-Java ten Zuiden. (Vervolg: De afdeelingen Magelang en Temanggoeng), door D. Pol. — Schetsen voor de behandeling der Zending op onze jongelingsvereenigingen (vervolg), door J. D. Wielenga.

* * *

De geschiedenis en de beginselen der Hollandsche politieke partijen, geschetst ten behoeve van jong Indië, door C. P. Cohen Stuart en M. W. C. Cohen Stuart-Francken. Weltevreden, Indonesische drukkerij (den Haag, Boekhandel „Hadi Poestaka").

Indische bouwkalender voor 1923, door **J. G. van Gendt Jr.** Voor Indië bewerkt door G. J. Tak. (Amsterdam, **L. J.** Veen).

Johan's avontuur. Een vertelling uit Indië, door Melati van Java, 4e druk. (Baarn, E. J. Bosch JCzn.)

Suriname.

Na veel geschrijf in de locale bladen heeft de Gouverneur een commissie benoemd om de goudwetgeving te bestudeeren en na te gaan of wijziging daarvan wenschelijk en mogelijk was.

De commissie zette zich dadelijk aan het werk, stelde een vragenlijst op en schreef vergaderingen uit, die in alle bladen werden geannonceerd.

In „*De Surinamer*" van 24 Augustus lezen wij nu:

„De vragen werden gedrukt en verzonden aan belanghebbenden, terwijl de gelegenheid werd geboden, zich hierover nog mondeling te onderhouden met de commissie, die speciaal daarvoor zitting wilde nemen op vier achtereenvolgende Woensdagen, waarvan het heden reeds de 3e was.

Naar hetgeen wij te hooren kregen van het schriftelijk beantwoorden der vragen en het bezoeken van de vergaderingen (zittingen) der commissie, moeten wij constateeren, dat er voor de zooveelste maal van „behoefte" en „noodzaak" gesproken werd, terwijl daarvan niet veel blijkt, zoodra er daadwerkelijk moet getoond worden, dat zij inderdaad bestaan. En dat is te betreuren.

De eersten, die hier in aanmerking komen voor het verschaffen van inlichtingen aan de commissie, dat zijn de betrokkenen zelf, die in de practijk hebben kunnen ervaren, wat er belemmerend werkt in de bestaande verordening."

Ten einde de betrokkenen aan te sporen alsnog mede te werken, drukt „*De Surinamer*" de vragen der commissie af. Verder citeert het blad uit de beantwoording der vragen van den heer Waller — den eersten onderteekenaar van een request met 164 handteekeningen — als de voornaamste wenschelijkheden:

1°. Vrije prospectie op terreinen van 1000 tot 10.000 H.A.
2°. Een vast concessierecht van b.v. 10 ct. per H.A.
3°. In verband daarmede het recht op gewonnen goud verhoogen.
4°. Het eischen van kwartaalstaten te doen vervallen, evenals de verklaring van burgerschap bij vernieuwing van 40-jarige concessie.

Dus nòch het systeem van Br.-Guiana, nòch dat van Fransch Guiana.

Naar het oordeel van menschen uit de practijk — aldus het blad — bevatten beide systemen goede punten, maar in ongewijzigden vorm moeten zij het afleggen tegen het Surinaamsche.

Het blad hoopt dat er voldoende medewerking aan de commissie mag ten deel vallen, teneinde dat goede in het Surinaamsche systeem te kunnen inlasschen tot bevrediging der particulieren en zonder schade voor het Gouvernement.

* * *

In „*De Surinamer*" van 31 Augustus zet Pater W. Ahlbrinck C.S.S.R. zijne studie over „*De Karaïb en zijne taal*" voort. Dit stuk brengt het slot van de vlechttechniek en de daarbij behoorende terminologie, waarvan een samenvatting gegeven wordt; een mooi stuk taalstudie en wel van een zeer moeilijke taal.

* * *

Als de Amerikanen iets aanpakken, doen ze het goed. In reclame maken zijn ze onnavolgbaar. Ziehier, wat „*De Surinamer*" van 3 September schrijft:

„Wie had, trouwe lezer, ooit kunnen denken, dat een universitair-geschoolde, een Doctor medicinae — Doctor in de medicijnen — dus een die tot de hoog-intellectueele kringen behoort, op de kermis van dit jaar de held van den dag zou zijn? Gij niet, ik niet, en niemand van ons. Immers, volgens onze deftige Hollandsche begrippen is toch een kermisplein niet de plaats voor een Doctor. Dat achten wij beneden onze waardigheid. En gij hebt gelijk. Daarvoor moet ge Amerikaan zijn, burger van een land met 'n wereldnaam en -faam, doch vooral burger van de Stars-and-Stripes-republiek.

Wien en wat ik bedoel, begrijpt gij natuurlijk al. Ik bedoel de anti-anchylostoom-actie van den energieken en onvermoeiden Dr. Hausheer op het plein. Als echte Amerikaan, die geen gelegenheid voorbij laat gaan, als er „business" is te doen, en voor niets stilstaat, zoo er iets te halen is, heeft hij de drukte van het plein weten dienstbaar te maken aan zijne campagne tegen den grooten vijand, welke onze volksgezondheid belaagt, de verraderlijke en krachtensloopende mijnwormziekte. Vergeten wij toch nooit het woord door den Doctor bij herhaling gesproken: Meer dan 90 pCt. van onze bevolking lijdt aan deze ziekte.

Dr. Hausheer heeft zich niet geschaamd in het belang van onze volksgezondheid „kermisgast" te worden. Ook hij had zijn „stand" aan de Tamarindelaan, waar hij, door eenigen van zijn staf bijgestaan, haast elken avond twee gratis-voorstellingen gaf van de anchylostoom-film, een film welke wel in staat is respect in te boezemen voor die op het oog nietige wormpjes.

En of hij succes had? Elken avond was het een dringen en duwen, een stooten en persen in de Tamarindelaan om er een goed plaatsje te bemachtigen. Zijn toeschouwers kon Dr. Hausheer bij honderden tellen. En of er gekeken en geluisterd werd! Men kon den indruk op het gelaat dier honderden lezen. Zij kwamen zichtbaar onder den indruk bij het zien van de vreeselijke verwoestingen, welke dat nietige wormpje in het menschelijk lichaam aanricht.

Dr. Hausheer is in waarheid dit jaar de held, de koning van het plein geweest. Geen der kermisgasten heeft zooveel toeloop, zooveel belangstelling gehad als hij.

Op echt Amerikaansche, pakkende wijze heeft hij voor een mooie en edele zaak reclame gemaakt"......

Tot zoover „*De Surinamer*". Wij hopen, dat Bestuur en Regeering zooveel fijn gevoel hebben te begrijpen dat, hoezeer bezuiniging en versobering ook noodig mogen zijn, tegenover het belangeloos streven van de Rockefeller Foundation van onze zijde *moet* staan een onbekrompen steun aan dat streven, inwilliging van alle maatregelen die de Foundation noodig acht. Zuinigheid zou hier meer dan ergerlijk zijn en ons het gevaar doen loopen dat de Foundation zich uit Suriname terugtrok, waarmede reeds gedreigd is, omdat de noodige steun ontbroken heeft.

* * *

In het „*Weekblad van het Recht*" van 6 October geeft Mr. A. S. de Blécourt, hoogleeraar te Leiden, een zeer waardeerende levensbeschrijving van Mr. W. Tonckens, oud-Gouverneur van Suriname, op 9 September j.l. onverwachts te Utrecht overleden.

* * *

In de „Indische Week" te Utrecht zal Prof. P. C. Flu op 25 October, des namiddags 3 uur, spreken over „sanitaire verhoudingen in Nederlandsch West-Indië" (met lichtbeelden).

* * *

Voor onze Surinaamsche lezers, die gaarne op de hoogte blijven van de faits et gestes van hun landgenoote Lili Green, knippen wij uit de „*N. R. Ct.*" van 15 October, ochtendblad C, het volgende:

„Lili Green was met haar dansinstituut dakloos en moest zich dus een nieuw tehuis zoeken, waar zij niet alleen haar lessen zou kunnen geven, maar ook van tijd tot tijd eens wat zou kunnen laten zien van het werk van haarzelf, haar getrouwe medewerkster Margaret Walker en haar dansensemble. Zij heeft zooiets nu gevonden in de Parkstraat: de voormalige schermzaal van De Vos is haar dansinstituut geworden.

Zij heeft er een paar Engelsche dames aan verbonden, die de gewone moderne dansen zullen onderwijzen met al de nieuwste snufjes uit de Londensche society, die daarbij te pas komen. Voortaan zal er nu iederen Zaterdagmiddag bij haar „dance-tea" zijn, zooals wij er vanmiddag een hebben bijgewoond ter inwijding van de zaal. En, zooals wij zeiden, dan is er af en toe een uitvoering van Lili Green met haar medewerksters. Dat kan, omdat de zaal ruim genoeg is om er een tooneeltje op te slaan en ook de verlichting op de eischen van een voorstelling is ingericht. De eerste van deze uitvoeringen is den 10den November met Ma Mère l'Oye van Ravel en Carnaval van Schumann."......

Curaçao.

17 Juli 1922.

De *C. R. K. Volksbond* heeft een vlugschrift uitgegeven over het bekende conflict om zich te verdedigen tegen de beschuldigingen van het blad *Voz di pueblo.* Wij hebben de brochure niet ontvangen, maar hopen later er mededeelingen uit te kunnen doen. *Voz* van 11 Sept. l.l. geeft eenige aanhalingen en naar aanleiding daarvan weerleggingen, die wij voor het oogenblik moeten laten voor wat zij zijn.

K. W. I. M.

De directie deelt in de Curaçaosche pers mee, dat zij besloten heeft, den dienst van en naar New York aanzienlijk uit te breiden. Daartoe zijn in de vaart gebracht twee oliestokende stoomschepen, de *Carua* en de *Luna.* In het vervolg vertrekt iedere week des Donderdags een schip van New-York dezer lijn. Eerst 'n passagiersschip via Haïti naar Curaçao, in de tegenwoordige route, dan een vrachtschip via Port au Prince, La Guaira, Puerto Cabello, Curaçao, Maracaibo, dat de reis New York—Curaçao ook in 13 dagen doet; vervolgens een vrachtschip, dat de kleine Haïtiaansche havens aandoet, maar Curaçao niet; dan weer 'n vrachtschip van de nieuwe lijn New York—Paramaribo.

Van Curaçao naar New York wordt de dienst eveneens uitgebreid met een derde afvaart per vrachtschip; de schepen zullen zonder andere havens aan te doen naar New York oversteken, hetgeen voor den handel wel de best denkbare verbinding zal geven, meent de directie der K. W. I. M.

St. Martin.

The Dutch Windward Islands Times deelt mee, dat bij eene landradenverkiezing de heer J. A. Richardson is herkozen, en dat in eene te lang onvervuld gebleven vacature (van den heer Waymouth?) is gekozen de heer Albert C. Wathey.

Cultuur-Maatschappij der Nederl. Antillen.

Op eene aankondiging van het wetsontwerp tot kwijtschelding van 90 pCt. der schuld van bovengenoemde maatschappij, laat *The Dutch Windward Islands Times* volgen:

We hope that now the Company will be able to resume operations again in a very short time; and thus relieve the economic tension at St. Eustatius, where conditions are far from what they have been for a stretch of years.

The raison, it is said (and wethink reasonably), why the Company lapsed into bankruptcy was because they laid their plans on too elaborate a scale alltogether. We suppose wisdom has come with experience, and future operations will be on a more solid and durable basis."

De Uitvoer.

Hierover schrijft de *Amigoe*:

„De Staat van den uitvoer der Kolonie Curaçao over het 2e kwartaal 1922 versterkt onzen grond voor de stellige verwachting van een betere toekomst.

Gaandeweg groeien onze groot-industrieën, verbetert zich de handel, en neemt onze scheepvaart toe.

De uitvoer gedurende het 2e kwartaal van het loopende jaar is ± f 1.400.000 hooger dan gedurende dezelfde periode van het vorige jaar.

Dit feit in verband met de omstandigheid, dat het tweede kwartaal altijd het minste der vier kwartalen van het jaar is, geeft hoop, dat we ook dit jaar weer een mooi cijfer voor de waarde van onzen uitvoer kunnen boeken.

Verleden jaar was het eindcijfer der vier kwartalen f 13.296.080 en dit jaar werd met de eerste twee kwartalen reeds f 6.076.580 bereikt.

De beste kwartalen echter komen nog."

De grootindustrieën leveren het leeuwendeel van den uitvoer. Tegenover een achteruitgang van de olie, vergeleken met het 1e kwartaal (in het tweede kwartaal was het totaalcijfer f 2.630.000.—) staat een vooruitgang der inheemsche producten: aloë, dividivi, hoeden, mest, oranjeschillen, sigaren, zout en diversen, van f 275.447.— tot f 292.386.—

De Padvindersbeweging.

Deze is door mejuffrouw Slothouwer, hoofd der O. school in het stadsdistrict, alhier in het leven geroepen. Het korps bestaat tot nu toe uit 18 jongens en 14 meisjes. De beweging belooft veel.

(*A. d. C.*)

In blijde verwachting.

„Maandag (4 Sept. l.l.) is er weer aardig wat water gevallen, zoodat men op verschillende plaatsen aan het planten toog.

De buitenbevolking is in blijde verwachting van een goed jaar, dat nog beter belooft te worden dan zijn goede voorganger, omdat er nu meer plantzaad voorhanden is. Laat men nu tijdig denken aan het planten van pinda, om onze schaarsche uitvoerartikelen wat te vermeerderen.

Wat een goed jaar doet, ziet men in de Benedendistricten, waar allerwege de daken hersteld worden met de overvloedige maisstokken. Dat was in jaren niet gebeurd."

Aldus de *Amigoe.* Twee goede jaren achtereen zijn eer regel dan uitzondering. Maar dan......!

Uit den Verren Vreemde.

Om den gouden hoorn.

De militaire conferentie te Moedania heeft opnieuw de bevestiging gebracht dat de entente, na den oorlog gewonnen te hebben, den vrede verloren heeft. Van hetgeen eerst in Sèvres, en onlangs in Parijs den Griek en den Turk werd toegedacht, is vrijwel niets tot verwezenlijking gekomen; van de plaats die de Groote Drie zich in 't Nabije Oosten hadden toegezegd kan vrijwel niets behouden blijven. De nadeelige gevolgen van het verdrag van Versailles werken overal door; in 't Oosten gebeurt dit al op zeer sprekende wijze. Meer dan ooit voelt de wereld 't gemis aan een staatsman, krachtig genoeg om den grooten gang van zaken in de groote internationale staatkunde te richten. Het Westen dreigt in het moeras te verzinken. Het Oosten voelt in diepe ellende.

De generaals-conferentie te Moedania heeft niet het vooruitzicht op een afdoende oplossing gebracht. De aangekondigde nadere vredesconferentie draagt de kiem van vijandschap alweer in zich, door de uitsluiting van sterk belanghebbenden. Komt men daarna in grooter kring samen om over de vrijheid van de zeeëngten te beraadslagen, dan zullen daarbij vijandig gebleven partijen tegenover elkander staan.

De schending van de te Moedania pas aangenomen zonegrens door Kemalistische afdeelingen; het nu juist aangekondigde militaire verdrag tusschen Angora en Moskou; het zijn slechts verschijnselen van de door de entente verloren vrede, verschijnselen van de onvastheid der Europeesche politiek van dezen tijd, waarbij 't roer niet in handen is van staatslieden, die, wetende wat zij willen, zelfbewust op een gewild doel aansturen. De grootmogenden in de geschiedenis van den dag hebben niet weten te voorkomen, dat wij in 't moeras geraakten en zij weten er ons ook niet uit te helpen.

Generaal Smuts over Afrika en over Europa.

In een rede te Springfontein heeft generaal Smuts, naar aanleiding van de terechtstelling van den mijnwerker Stassen, die bij den jongsten opstand aan den Rand twee inlanders had doodgeschoten, verklaard, dat hij — hoe droevig het ook was een mensch ter dood te veroordeelen — den gouverneur-generaal had geadviseerd het vonnis te doen voltrekken. Hij wees op het gevaar, dat zich meer en

meer in Zuid-Afrika doet gelden om geschillen met het machinegeweer op te lossen. Zoolang hij in functie is, zal hij het gezag van het machinegeweer niet dulden en den extremisten niet toestaan het land te regeeren. Engeland is groot geworden, omdat het stond op de handhaving van orde en wet.

Over den algemeenen toestand sprekend, merkte Smuts op, dat Zuid-Afrika er ondanks alles tien maal beter aan toe is dan andere landen. Wanneer hij rond zich ziet, schijnt het hem toe dat de Oude Wereld haar hoogtepunt heeft bereikt en dat het verval volgen zal.

In Spaansch Marokko.

Daar kwam een telegram melden, dat verscheidene oorlogsschepen, gesteund door een sterk eskader vliegtuigen, de kust van Alhucemas beschoten hebben, om de ontscheping van de door drie transportschepen aangevoerde troepenafdeelingen te dekken. Hadden wij dan niet pas gelezen, dat Spanje besloten had de politiek van overreding in Marokko toe te passen en daarbij reeds tot een zeer verblijdend resultaat gekomen was? Zeker, dit is inderdaad de slotsom, waartoe de gebeurtenissen, onderhandelingen, besprekingen hebben geleid, maar, als om reeds dadelijk het brooze van den nieuwen opzet aan te wijzen, wordt, terwijl de repatrieering van de af te lossen bezetting nog niet geëindigd is, toch het zenden van een expeditie alweer, of nog even noodig geacht; terwijl de voornaamste hoofden zich tot vriendschap schikken, moet tegen een hunner toch weer, of nog even, opgetreden worden.

Het protectoraat van het Riff zal voortaan niet meer onder het ministerie van oorlog ressorteeren, maar een Hooge commissaris tot eigen hoofd hebben, die zelfstandig de politiek regelt, zich rechtstreeks verhoudend tot de regeering te Madrid. Waar mogelijk zal in Marokko het burgerlijk bestuur het militaire vervangen. De delegatie der inlandsche zaken wordt omgezet in een secretariaat-generaal van den hoogen commissaris, met een inspecteur-generaal voor de burgerlijke en inlandsche zaken. Daarnaast zal een generale inspectie komen voor militaire zaken, waartoe ook de belangen der inlandsche troepen behooren. De titularis zal brigade-generaal zijn. *Pachas* en *caids* zullen hoofden van de districten zijn. De Riffprovincie krijgt een *amel* tot hoofd; deze komt onder het gezag van het *kalifaat*, vertegenwoordigend het *maghzen*. De *kalif* is het godsdienstig hoofd van alle *kabylen*.

Zooals men weet, heeft de regeling, waarvan dit de zeer grof getrokken lijn is, eerst na allertreurigste gebeurtenissen en allertreurigste geschillen haar beslag gekregen en berust het stelsel op de op zeer kunstmatige wijze gekochte onderwerping van den verzetleider Raissouli. En men zal ook wel weten, dat deze leider reeds ettelijke malen zijn vriendschap heeft laten koopen en dan telkens een reden vond om weer boos en vijandig te worden.

Generaal Burguete, de hooge commissaris, heeft breedvoerig met den voorzitter van den ministerraad en met den koning overlegd. Hij heeft de beste verwachtingen voor het spoedig bereiken der volkomene bevrediging van het protectoraat.

De onderwerping van Raissouli beschouwt hij als een voldongen feit. In 't oostelijk gedeelte van de zone ziet Abd el Krim het aantal zijner aanhangers met den dag verminderen. 't Gezag van het maghzen groeit daarentegen merkbaar. De bevolking aan de kust heeft alle vijandelijkheden gestaakt.

Er is nu nog een krijgsverrichting noodig om Abd el Krim tot rede te brengen. Hiertoe is thans de noodige macht geland in de baai van Alhucemas: inlandsche troepen, 't vreemdelingenlegioen en Spaansche vrijwilligers, die zich hiervoor hebben aangemeld. De geest van verzet tegen een verder offeren van Spanjaarden heeft blijkbaar de offers voor de Spaansche zaak elders doen zoeken. Om zijn landgenooten hieromtrent ten volle gerust te stellen is tevens de verzekering gegeven, dat het repatrieeren van de Spaansche soldaten uit Marokko onafgebroken zal doorgaan; vóór 't einde van het jaar moeten 20.000 man naar 't moederland zijn overgebracht.

De regeering heeft zich niet tegen dit plan van den hoogen commissaris, wien zij haar vertrouwen geschonken heeft, willen verzetten, toch heeft de minister-president den generaal op 't hart gedrukt, dat hij de volle verantwoordelijkheid op hem moet laten rusten. Lijkt deze stelling ons minder juist, daar wie de middelen tot een dergelijke handeling geeft mede verantwoordelijk wordt, de twijfel, welke den minister schijnt te plagen, komt ons wel verklaarbaar voor: het Riff, Rassouli, het beleid der Spaansche bevelhebbers, dit zijn even zoovele factoren, waarop niet te bouwen en weinig te vertrouwen valt.

Een volbracht mandaat.

De mogendheden, die een Volkenbondmandaat aanvaard hebben, hebben zich daarbij als mooiste illusie te stellen. het aan hun zorgen toevertrouwde volk tot volledige mondigheid op te voeden. Gelukt hun dit in die mate, dat zij een land geheel tot zelfstandigheid kunnen laten komen, dan is hun mandaat daar als volbracht te beschouwen. Groot Brittannië meent dit resultaat te kunnen bereiken voor Mesopotamië, 't land van Tigris en Euphrat, dat zij tot het koninkrijk Irak hebben gemaakt, onder den Arabischen vorst Emir Feisoel. Of 't er alles vrede en kalmte is? Of Feisoel door de meerderheid van 't volk als de gewenschte vorst wordt beschouwd? Of hij Engeland wel door groote aanhankelijkheid dankbaarheid belooft? Er zijn al meermalen teekenen geweest, welke bij elk dezer vragen twijfel billijken, maar Engeland is tevreden met het momenteel bereikte resultaat, het is zoo verlangend dit lastpak van den rug te kunnen werpen, dat 't zich de betrekkelijke rust ten nutte heeft gemaakt om zich als voogd terug te trekken. Erkend moet worden, dat 't dit met beleid tot een goed einde heeft weten te brengen, in den vorm van een verdrag van bondgenootschap, met een kwart eeuw als overgangstermijn.

Officieel wordt medegedeeld, dat het verdrag tusschen Engeland en Irak is geteekend door Sir Percy Cox, den Engelschen Hoogen Commissaris, en Sir Sayid Abdurrahman en Nagib al Asjraaf. Cox deelde mede, dat de Engelsche regeering, doordrongen van de groote verplichtingen, die zij had aangegaan tegenover Irak, overtuigd was, dat deze verplichtingen volkomen werden vervuld door dit verdrag van bondgenootschap. Zij zou alles doen wat zij kon, om een vlugge afbakening van de grenzen van Irak te verzekeren. Zoodra het verdrag behoorlijk was bekrachtigd en een vaste regeering was ingesteld, overeenkomstig de bij dat verdrag voorziene organieke wet, alsmede de grenzen zouden zijn vastgesteld, verwachtte de Engelsche regeering met vertrouwen, dat de regeering van Irak toelating tot den Volkenbond zou verzoeken. De Engelsche regeering zou zich er dan voorspannen, om de toelating van Irak tot den bond te verzekeren, hetgeen, volgens haar meening, het eenige middel was, om de verhouding van mandataris op wettige wijze te beëindigen. Als dit geschiedt, zou het mandaatschap van Engeland over Irak nog 20 jaar voortbestaan, gedurende welke periode Engeland aanneemt het land door financieele, economische en andere hulp, tot volkomen zelfstandigheid te brengen. Daartegenover zou Irak zich op het gebied van buitenlandsche politiek door Engeland laten vertegenwoordigen en zich verplichten, nationale en religieuse minderheden te eerbiedigen. Na afloop van deze 20 jaren zouden alleen politieke relatiën als band tusschen beide landen blijven voortbestaan.

Platina in Brazilië.

Bij de moeilijkheden, welke de nijverheid ondervindt, om zich platina te verschaffen, daar Rusland zoowat de eenige bron van groote beteekenis was, verdient 't bericht uit Brazilië bijzondere vermelding, volgens welk daar in de provincie Parahyba de Norte belangrijke platina-ertsvelden zouden zijn ontdekt.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

Wie zich thans als lid van „Oost en West” aanmeldt, ontvangt gratis het Koloniaal Weekblad tot 1 Januari 1923.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 28 October* e.k., des namiddags ten 2 uur, Laan van Meerdervoort 187, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Notulen (zie K.W. No. 30 van 27 Juli l.l.).
2. Koloniaal Weekblad.
3. Mededeelingen.
4. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.
5. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Wenschen de Afdeelingen bepaalde punten in behandeling genomen te zien, dan wordt daarvan tijdig bericht ingewacht.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

LEESTAFEL.

Ontvangen van het Departement van Koloniën: *Jaarverslag over 1921. Opiumfabriek.* Uitgave van het Departement van Gouvernementsbedrijven in N.-I., zoomede het *Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in N.-I.,* 1921.

Van den vertegenwoordiger hier te lande van *„Het Touristen bureau op Java"* ontving de Vereeniging, ten behoeve der leeszaal, het bizonder fraai uitgevoerde met tal van welgeslaagde afbeeldingen verluchte boekwerkje *„Come to Java"*.

Van het Informatie-Bureau.

(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Leeraren in de Nederlandsche taal.
Leeraren in de geschiedenis,
Leeraren in de Duitsche taal,
Leeraren in de Fransche taal, allen volledig bevoegd.
Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Opzichter werkplaats voor de afd. instrumentmakerij.
IJkers.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Technicus voor electro-zwakstroom.
Gouvernements-accountant.
Contracts-werklieden voor scheepsbouw (scheepmakers) ten behoeve van het marine-etablissement te Soerabaja.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeeling, onderafdeeling B, van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 11 tot 18 Oct. 1922.

Nieuwe Leden.

C. F. Führeng, Onderwijzer O.-I., Leiden, Bilderdijkstraat 12, *f* 5.

W. J. C. van Dun, cand. Ind. Ambt., Leiden, Witte Rozenstraat 26, *f* 2.50.

J. E. C. Ezerman, cand. Ind. Ambt., Leiden, Nieuwe Rhijn 88, *f* 2.50.

A. A. Aalders, cand. Ind. Ambt., Amsterdam, Brederodestraat 41, *f* 2.50.

N. Makkers, cand. Ind. Ambt., Delft, Vrouw Jutteland 9, *f* 2.50.

N. de Man, cand. Ind. Ambt., Delft, Nieuwelaan 44, *f* 2.50.

G. Lijkles, Helena's Hoeve, Amersfoortsche Straatweg 25, Apeldoorn, *f* 5.

Afschrijven.

R. Appel, Commies Ned. Spoorwegen, Amsterdam, Kerkstraat 24 I.

G. H. D. Boogers, Amsterdam, Jan Luyckenstraat 27.

J. A. Lucas, cand. Houtvester, Wageningen, Riemsdijkstraat 17.

J. T. Cremer, Santpoort, „Duin- en Kruidberg".

J. Petersen, Heemstede, Bosch en Hovenstraat 18.

Dr. A. H. Vorstman, Haarlem, Mauritsstraat 5.

H. Eilbracht, Den Haag, Paulinastraat 36.

P. J. van Houten, Voorburg, „Huize Arentsburgh" (overleden).

J. D. Hooglandt Azn., Amsterdam, Roemer Visscherstraat 31 (overleden).

Adresveranderingen.

A. J. A. Brandon Bravo, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Snelliusstraat 67 naar: Thomas Schwenckestraat 38.

H. Fabriek, p/a. Ned. Handel Mij., van: Soerabaija naar: Padang.

S. Cohen Fzn., Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming, van: Soerabaija naar: Weltevreden, Boulevard Menteng 21.

Mej. L. Dersjant, Onderwijzeres, van: Fort de Kock naar: Makasser, p/a. Mevr. L. Schoor-Dersjant.

W. van Steenbergen Horrocks, Student, Solo: van: Mesèn, p/a. P. J. Groven, naar: Kerkhoflaan, p/a. den heer Vogelsang.

G. W. Beijer, Den Haag, van: Govert Bidloostraat 82 naar: Hotel „Sans-Souci", Regentesselaan.

J. D. van den Bergh, Gep. Gouv. Veearts, van: Haarlem naar: Den Haag, Blois van Treslongstraat 26, *f* 2.50.

Ds. J. A. Th. Krol, Pred., van: Menado naar: Utrecht, v. d. Duijnstraat 2, *f* 5 (contr. '22 nog niet betaald).

G. C. W. F. Fikenscher, Controleur B. B., van: Tasik Melaja naar: Den Haag, Obrechtstraat 497, *f* 5.

S. van der Hardt, Cand. Ind. Ambt., Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 250 naar: Ant. Duyckstraat 89.

J. A. van Leenhoff, Gezaghebber B. B., van: Oosterbeek, Utrechtsche Straatweg 55, naar: Den Haag, Thomsonlaan 102, *f* 5.

F. Th. J. Weiffenbach, Ass.-Resident, van: Indramajoe naar: Den Haag, Sweelinckstraat 125, *f* 5.

D. A. van der Wedden, oud-Majoor Inf., van: Amsterdam naar: Zwolle, Prins Hendrikstraat 10, *f* 5.

D. L. Keur, Haarlem, van: Zijlstraat 73 naar: Kleverparkweg 128.

P. van Rijn, Haarlem, van: Kruisstraat naar: Kleine Houtweg 15.

C. H. J. van Baren, Leeraar, van 's-Hertogenbosch naar: Rome, Hotel Minerva, Piazza della Minerva.

R. van den Broek d'Obrenan, Gep. Hoofdingenieur, van: Utrecht, Fred. Hendrikstraat 98, naar: Kampweg 56, Soesterberg (tijdelijk adres).

H. M. Wolf, Deventer, van: Kerkstraat 16 naar: Polstraat 31.

J. A. J. Vermaat Jr., Weltevreden, van: Hoofdbureau S.S. naar: Tanah Abang Oost 63, Paviljoen.

C. A. Meulemans, Landrechter, van: Indramajoe naar: Solo.

M. J. Ruijchaver, Controleur B. B., van: Dobo (Amboina) naar: Rotterdam, 's-Gravendijkwal 155, *f* 5.

Mr. J. S. Thieme, Lid Raad van Justitie te Batavia, naar: Den Haag, Schuijtstraat 231, *f* 5.

H. Jager, Hoofdonderwijzer, van: Nieuwveen naar: Scheveningen, Haagsche straat 23, *f* 5.

V. A. Seket, Amsterdam, van: Ceintuurbaan 216 I naar: 3e Helmersstraat 47*a* huis.

P. Ch. Boland, Inspecteur Ned. Spoorwegen, Utrecht, van: Nassaustraat 40 naar: Frans Halsstraat 51.

K. W. K. Leeksma, 1e Lt. N.-I. L., van: Kampen naar: Heemstede, Prinsessekade 50, *f* 5 (heeft contr. '22 reeds voldaan).

J. H. Calmeijer, oud-Kapitein ter Zee, van: Apeldoorn, Zwolscheweg 23, naar: Heemstede (afd. Haarlem), *f* 5 (heeft contr. '22 reeds voldaan).

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

H. J. VERMEER, Jan van Riebeeckstraat 43, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

M. C. ROUVEROY VAN NIEUWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.

Mevrouw M. C. E. DE BRUIN, Leerares Boekhouden M. O., Suezkade 106.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

Ik legateer aan de Vereeniging „Oost en West", gevestigd te 's-Gravenhage en goedgekeurd bij verschillende Koninklijke Besluiten, de Somma van

....

De ondergeteekende,

....

Naam.

....

Woonplaats.

Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle kosten en rechten, ook van het recht van successie.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
Verschillende onderwerpen bewerkt door eerste kenners van Indië op een voor leeken onderhoudende wijze.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

☞ **Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.**

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.